

מעמד המורה בישראל בשנת תשפ"ב:

השלכות משבר הקורונה

דוח מחקר

יצחק גילת

אפריל 2022

ניסן תשפ"ב

תקציר מנהלים

רקע

מראשית ימיה של מערכת החינוך בישראל הושקעו מאמצים רבים לשיפור מעמד המורה, מתוך מודעות להשלכות הרבות שיש לו על פני החינוך ועל פני החברה. מאמצים אלה נמשכים עד היום והסוגייה של מעמד המורה בחברה נמצאת במרכז השיח החינוכי והציבורי. כדי לבחון באופן אובייקטיבי את מעמד המורה ולהעריך את השינויים החלים בו בעקבות מאמצים יזומים ובעקבות אירועים בלתי מתוכננים היכולים להשפיע עליו, יש צורך בכלי מדידה אחיד. מכללת לוינסקי לחינוך פיתחה לפני שמונה שנים שאלון למדידת מעמד המורה ("מדד לוינסקי למעמד המורה") ועוקבת אחריו באמצעות סקר הנערך מידי שנה. בשנה שעברה הסקר הורחב ובחן גם את השפעת משבר הקורונה על מעמד המורה. הממצאים הצביעו על ניצנים של השפעה חיובית¹. גם השנה האחרונה עמדה בסימן משבר הקורונה שחייב גיוס של מאמצים מרובים מצד המורים. בנוסף, השנה האחרונה אופיינה בחשיפה תקשורתית רבה של מקצוע ההוראה, סביב היבטים שונים ובעיקר פעילות מערכת החינוך במהלך הקורונה, שכר המורים, פרישה של מורים, הישגי תלמידים ומעמד המורה בחברה. לפיכך המשכנו גם בסקר הנוכחי לבחון את השפעת הקורונה – בתום שנתיים לשינויים שהיא חוללה – על עמדות המשיבים בנוגע למורים ולמעמד של מקצוע ההוראה בחברה.

מתודולוגיה

המשתתפים הם 500 משיבים מעל גיל 18, המהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית בישראל². הנתונים נאספו באמצעות שאלון מובנה שכלל שני חלקים: א. שאלון אחיד למדידת מעמד המורה, שפותח במכללת לוינסקי לחינוך ומשמש לצורך מעקב קבוע על מעמד המורה בישראל³. השאלון בוחן את מעמד המורה, בהשוואה לחמישה מקצועות אחרים – רופא, עורך דין, איש הייטק, עובד סוציאלי ואיש צבא קבע - באמצעות שבעה ממדים המגדירים מעמד חברתי של בעל מקצוע: תרומה לחברה, יוקרה בעיני החברה, יוקרה בעיני המשיב, המקצוענות הדרושה במקצוע, התפתחות מקצועית, אטרקטיביות (רצון שהילד יעסוק במקצוע) ונאותות השכר. המשיבים מתבקשים להעריך כל אחד מן המקצועות, בכל אחד מן הממדים, על סולם של שש דרגות. ב. החלק השני בחן את ההשפעה של תקופת הקורונה על מעמד המורה והוא כלל שאלות ישירות בנוגע להשפעת הקורונה על העמדות כלפי מורים בהיבט הפדגוגי (לדוגמא: "תקופת הקורונה שינתה דעתי על המקצועיות של המורים"), בהיבט הבינאישי (לדוגמא: "תקופת הקורונה שינתה דעתי על הקשר בין המורה לילד") ועל

¹ מעמד המורה בישראל בשנת תשפ"א: השלכות משבר הקורונה

² מחקר על מעמד המורה בחברה הערבית נערך בנפרד.

³ גילת, י' וונגרוביץ', נ' (2018). מעמד המורה בישראל כיום. דפים, 68, 11-27

העמדות כלפי הוראה ("תקופת הקורונה שינתה דעתי על הרצון שהילד שלי יהיה מורה").
הסקר נערך בחודש פברואר 2022 באמצעות שאלון מקוון שבו נשמרה האנונימיות של המשיבים.

ממצאים

- א. מעמד המורה בחברה, כפי שחושב על ידי ממוצע כל הממדים הכלולים בשאלון, הוא 3.81 בסולם של שש דרגות. נתון זה מעיד על ירידה מובהקת בהשוואה לשנה שעברה, שבה הממוצע היה 3.92. המעמד של המקצועות האחרים לא השתנה בהשוואה לסקר שנערך בשנה שעברה, למעט ירידה במעמד של עובד סוציאלי. המדרג של מעמד ששת המקצועות לא השתנה, והמורה ממוקם אחרי רופא (5.16), איש הייטק (5.05), עורך דין (4.35) ואיש צבא קבע (3.95) ולפני עובד סוציאלי (3.60). המדרג הזה נמצא בכל שמונת הסקרים שערכו מאז החל המעקב אחרי מעמד המורה באמצעות המדד של מכללת לוינסקי.
- ב. עיון מפורט יותר בשינויים שחלו השנה, כפי שבאים לידי ביטוי בממדים המרכיבים את מעמד המורה, מצביע על כך, שהירידה הגבוהה ביותר אירעה בנאותות השכר שמקבלם המורים ובאטרקטיביות של המקצוע ("אני רוצה שילד שלי יהיה מורה"). בנוסף, התרחב הפער בין היוקרה של ההוראה בעיני המשיב ולבין היוקרה בעיני החברה (לתפיסתו של המשיב לסקר): היוקרה בעיני המשיב עלתה והיוקרה בעיני החברה – ירדה.
- ג. בדומה לממצאים בסקרים שנערכו בשנים קודמות, מעמד המורה מאופיין בשונות גבוהה בין הממדים המרכיבים אותו: התרומה של מורים לחברה נתפסת כגבוהה מאד (5.26), המקצוענות הדרושה להוראה נתפסת כגבוהה (4.88) וההתפתחות שמאפשר העיסוק בהוראה נתפסת כגבוהה למדי (4.13). לעומת זאת, נאותות השכר היא נמוכה (2.36), היוקרה בעיני החברה היא נמוכה (3.07) והאטרקטיביות של המקצוע היא פחות מבינונית (3.05).
- ד. בדיקת הקשרים בין מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של המשיבים לבין מעמד המורה בעיניהם מגלה שאין קשר עם מגדר, גיל ורמת השכלה. נמצא קשר מובהק עם הגדרה עצמית של דתיות, הנובע מכך שמשיבים דתיים או חרדים מעריכים את מעמד המורה כגבוה באופן משמעותי ממשיבים חילוניים ומסורתיים.
- ה. הממצאים לגבי ההשפעה של תקופת הקורונה על מעמד המורה מגלים תמונה מורכבת. תקופת הקורונה השפיעה לטובה על העמדות כלפי המורים בהיבט הפדגוגי: המשיבים מדווחים על שינוי לטובה בנוגע למסירות של המורים, לרמת המקצועיות שלהם ולשליטה בטכנולוגיה. לא חל שינוי בהיבט הבינאישי, כפי שמתבטא בקשר בין מורם לתלמידים ובין מורים להורים. לעמת זאת, חל שינוי לרעה

בנוגע לאטרקטיביות של המקצוע – אחוז המדווחים כי תקופת הקורונה הפחיתה את הרצון שלהם שהילד יהיה מורה, גבוה בהרבה מאחוז המדווחים על השפעה חיובית.

סיכום ומסקנות

ממצאי הסקר מצביעים על תמונה מורכבת של מעמד המורים בחברה: מצד אחד, התרומה של המורה לחברה נתפסת כגבוהה מאד, המקצוענות הנדרשת בהוראה היא גבוהה והיוקרה של המקצוע בעיני המשיבים היא גבוהה למדי. בנוסף, תקופת הקורונה השפיעה לטובה על העמדה כלפי מקצועיות המורים והמסירות שלהם לעבודה. מצד שני, היוקרה של מורים בחברה היא נמוכה, השכר שהם מקבלים נתפס כבלתי ראוי, והאטרקטיביות של המקצוע, שהייתה מועטה עוד לפני הקורונה, ספגה מכה במהלך תקופת הקורונה. הסקר הנוכחי לא התמקד בסיבות לירידה במעמד המורה. אך הוא מאפשר להעלות השערות. אחד ההסברים הוא השכר הנמוך. השכר נתפס השנה כפחות ראוי מאשר לפני שנה, למרות שבאופן אובייקטיבי הוא לא ירד. ניתן ללמוד מכך שהמשיבים רואים פער מתרחב בין השכר שמורים ראויים לו לבין השכר שהם מקבלים. הסבר נוסף הוא החשיפה התקשורתית למקצוע ההוראה. המעמד של מקצוע בחברה מתעצב, ככל הנראה, במידה רבה בהשפעת האופן שבו מוצג המקצוע בחברה. בשנה האחרונה הוצגו בתקשורת שפע של כתבות אשר הדגישו היבטים שליליים הנוגעים להוראה. אחת הדוגמאות לכך היא בולטות הנושא של פרישה מהוראה, שזוכה לתשומת לב תקשורתית ממש בימים אלה. נוכח העובדה כי השיפור המיוחל במעמד המורה לא מתרחש מזה שנים רבות, ובשנה האחרונה אפילו חלה ירידה, עולה הצורך בנקיטת צעדים אסטרטגיים (שינוי בסדר עדיפויות לאומי בנוגע להוראה), שישתלבו בהם השינויים בשכר ובחשיפה התקשורתית של מורים ושל הוראה.

מעמד המורה בישראל בשנת תשפ"ב:

השלכות משבר הקורונה

רקע

ניתן לראות במעמד המורה בחברה צומת דרכים, שאליו מתנקזות סוגיות מרכזיות בשדה החינוך ובממשק שבין החינוך לבין החברה. סוגיות אלה כוללות, בין השאר, את מאפייני הבוחרים בחינוך כתחום עיסוק, את איכות ההוראה, את הישגי התלמידים ואת איכות הבוגרים של בתי הספר. לאור זאת ניתן להבין את המאמצים הבלתי פוסקים המושקעים – בארץ ובעולם – להעלות את מעמדם של המורים בחברה. מאמצים אלה הושקעו במדינת ישראל כמעט למן ראשיתה של מערכת החינוך. אחד הביטויים שלהם הוא פעולתן של יותר מחמש עשרה ועדות אשר הוקמו במטרה לשפר את מערכת החינוך, והציבו את שיפור מעמד המורה כאחד היעדים המרכזיים. כדי לבחון את הצלחת המאמצים לשפר את מעמד המורה, יש צורך בכלי מדידה מתאים, שיאפשר לבחון באופן אובייקטיבי – עד כמה שניתן – את השנויים המתחוללים במעמד המורה לאורך זמן, ולקשר בין שינויים אלה לבין אירועים משמעותיים המתחוללים במדינה. אירועים אלה כוללים גם רפורמות יזומות, כגון "אופק חדש" ו"עוז לתמורה" וגם אירועים בלתי מתוכננים, בעלי השפעה חזקה על שדה החינוך, כגון משבר הקורונה, המלווה אותנו מאז פברואר 2020.

מכללת לוינסקי לחינוך פיתחה שאלון למדידת מעמד המורה בחברה⁴. שאלון זה מועבר מזה שש שנים במועד קבוע – חודש מרץ - ומאפשר לבחון האם חלים שינויים במעמד המורה. הממצאים מראים כי במהלך שבע השנים האחרונות לא חלו שינויים משמעותיים במעמד המורה. בשנה שעברה הסקר הורחב ובחן גם את השפעת משבר הקורונה על מעמד המורה. הממצאים הצביעו על ניצנים של השפעה חיובית. גם השנה האחרונה עמדה בסימן משבר הקורונה שחייב גיוס של מאמצים מרובים מצד המורים. בנוסף, השנה האחרונה אופיינה בחשיפה תקשורתית רבה של מקצוע ההוראה, סביב היבטים שונים ובעיקר פעילות מערכת החינוך במהלך הקורונה, שכר המורים, פרישה של מורים, הישגי תלמידים ומעמד המורה בחברה. לפיכך המשכנו גם בסקר הנוכחי לבחון את השפעת הקורונה – בתום שנתיים לשינויים שהיא חוללה – על עמדות המשיבים בנוגע למורים ולמעמד של מקצוע ההוראה בחברה.

⁴ גילת, י' וונגרוביץ', נ' (2018). מעמד המורה בישראל כיום. דפים, 68, 11 - 27

מתודולוגיה

תיאור המדגם

בסקר השתתפו 500 משיבים, המהווים מדגם מייצג של המגזר היהודי⁵, מחצית מהם נשים. גיל המשיבים הממוצע הינו 42.3 עם סטיית תקן של 15.7. התפלגות לפי הזיקה לדת של המשיבים היא: 46% חילוניים, 32% מסורתיים, 13% דתיים ו 9% חרדים. ממוצע שנות הלימוד של הנבדקים הינו 14.3 שנים עם סטיית תקן 3.0 אנשים העוסקים בחינוך מהווים 15% מן המשיבים.

כלים

הנתונים נאספו באמצעות שאלון שפותח במיוחד במכללת לוינסקי לחינוך במטרה לפתח מדד להערכת מעמד המורה בחברה. המשיבים לשאלון מתבקשים להעריך שישה בעלי מקצוע, ביניהם מורים, בהתייחס לשבעה ממדים הכלולים במשמעות התיאורטית של מעמד חברתי של מקצוע. הממדים הם: (1) יוקרת בעל המקצוע בחברה; (2) תרומתו של בעל המקצוע לחברה; (3) רמת המקצוענות הדרושה מבעל המקצוע; (4) יוקרת בעל המקצוע בעיני המשיבים; (5) המידה שבה המקצוע מאפשר התפתחות אישית; (6) מידת הרצון שהילד שלהם יעסוק במקצוע; (7) והמידה שבה השכר שמקבל בעל המקצוע הוא ראוי. בעלי המקצוע שאותם מעריכים, נוסף על מורים, הם: רופאים, אנשי היי-טק, עורכי דין, אנשי צבא קבע ועובדים סוציאליים. בכל השאלות מתבקשים המשיבים לסמן את תשובותיהם על סולם עם שש דרגות.

במטרה לבחון ביתר פירוט את השפעת משבר הקורונה על מעמד המורה, נוספה שאלה, ובה הוצגו למשתתפים מספר נושאים הקשורים בעבודת ההוראה ובמורים, לדוגמא: מסירות המורים, מקצועיות המורים, הרצון שהילד שלי יעסוק בהוראה. המשיבים התבקשו לציין כיצד השפיע משבר הקורונה על דעתם בנוגע למורים: שינה לטובה, שינה לרעה, לא שינה.

ממצאים

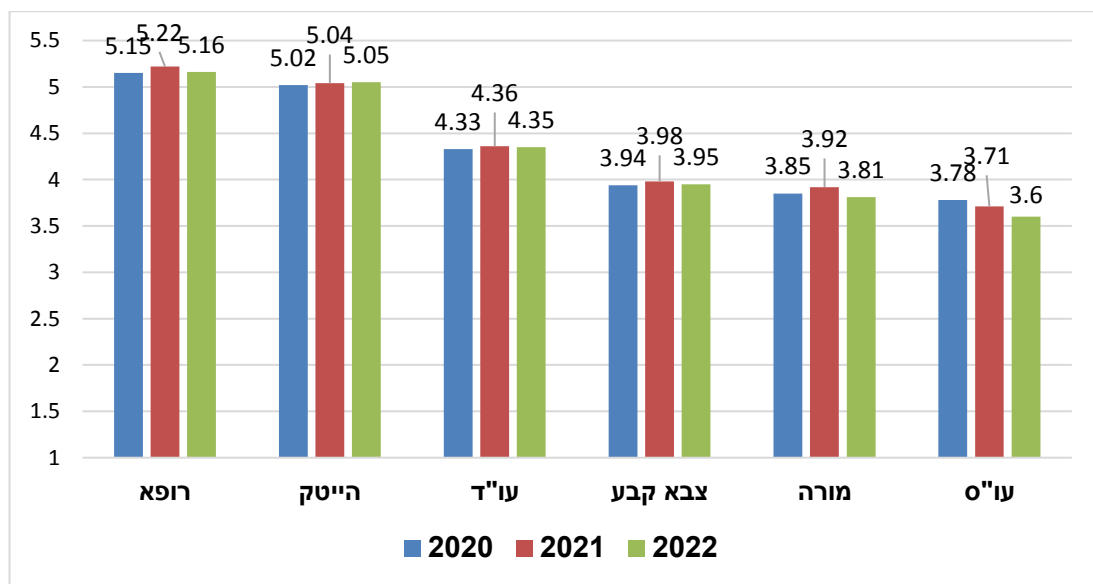
עמדות משיבים כלפי מעמד המורה בהשוואה למקצועות אחרים

תחילה, בחנו את עמדות המשיבים כלפי המקצועות השונים על-ידי חישוב מדד כללי של מעמד בעל מקצוע, שחושב כממוצע של הממדים שונים שפורטו לעיל. הציון במדד נע בין 1 (מעמד נמוך) ל 6 (מעמד גבוה). לוח 1 מציג את הממוצעים של המדד הכללי של ששת המקצועות, בשנה הנוכחית, בהשוואה לשתי השנים שקדמו לה. הממוצעים מוצגים גם בתרשים 1.

⁵ המדגם לא כלל משיבים מהאוכלוסייה הערבית בישראל. בדיקת [מעמד המורה באוכלוסייה הערבית](#) נערכה בסקר נפרד.

לוח 1. ממוצעים של מדד מעמד המקצוע, בשנים 2020 - 2022

2020	2021	2022	
5.15	5.22	5.16	רופא
5.02	5.04	5.05	הייטק
4.33	4.36	4.35	עו"ד
3.94	3.98	3.95	צבא קבע
3.85	3.92	3.81	מורה
3.78	3.71	3.60	עו"ס

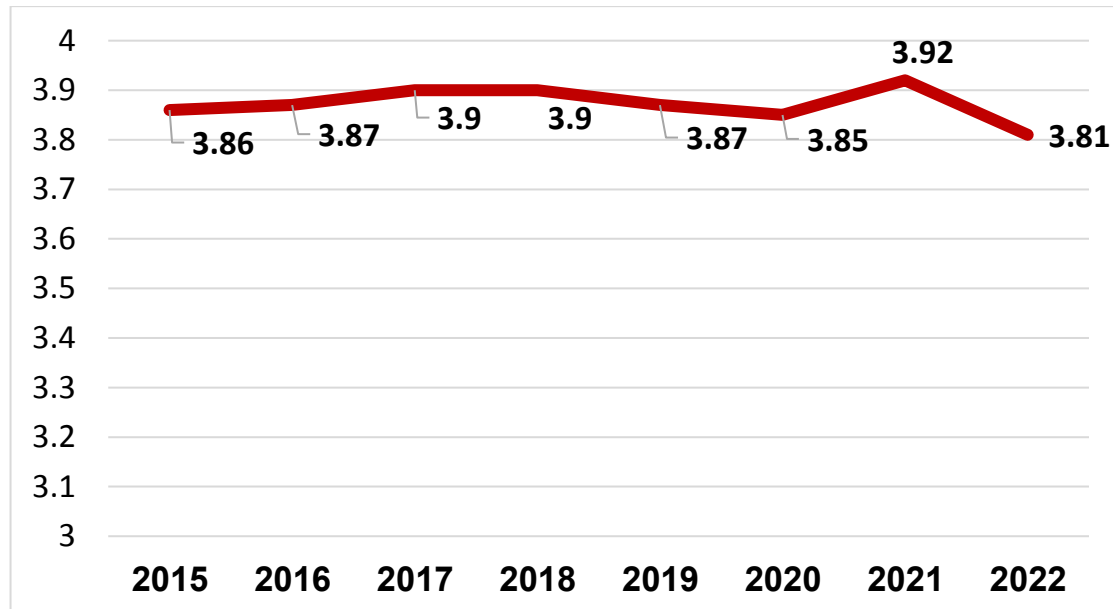
תרשים 1: ממוצעים של מדד מעמד המקצוע בשנים 2020 - 2022

כדי לבחון את ההבדלים בין המקצועות השונים לגבי המדד הכללי של מעמד, נערך ניתוח שונות עם מדידות חוזרות והוא הצביע על אפקט מובהק, $F(5,2510)=602.78, P<.001$, ($\eta^2=.53$) הנובע מכך שמעמד הרופאים הוא הגבוה ביותר, לאחריו מעמד אנשי ההייטק המייצג עמדה הקרובה לגבוהה, לאחריו מעמד עורכי-הדין המייצג עמדה די גבוהה, לאחריו מעמד אנשי צבא הקבע לאחריו מעמד המורה ולבסוף מעמדם של העובדים הסוציאליים המייצג עמדה די נמוכה עד בינונית.

בדיקת השינויים במעמד של המקצועות השונים בין השנה הנוכחית לשנה הקודמת נעשתה באמצעות מבחני T והיא הראתה שינוי מובהק רק לגבי מעמד המורה, המתבטא בכך שמעמד המורה בשנת 2022 נמוך יותר מאשר בשנת 2021 ($t(998) = 2.53, p < .01$) נמצאה ירידה במעמד של עובדים סוציאליים, המתקרבת למובהקות. לא נמצא שנוי מובהק במעמד של המקצועות האחרים.

שינויים במעמד המורה לאורך זמן:

תרשים 2 מציג את השינויים שחלו במעמד המורה מאז התלנו למדוד אותו באמצעות השאלון הנוכחי.

תרשים 2: השינויים שחלו במעמד המורה בשנים 2015 – 2022 (הסולם נע בין 1 ל 6)

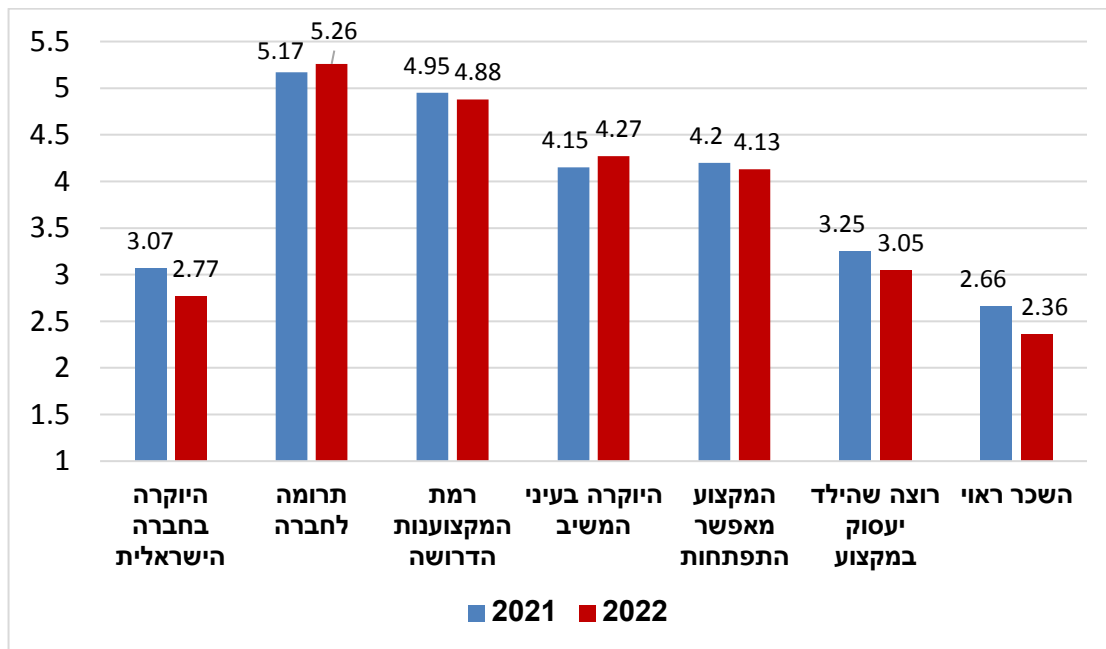
התרשים מראה יציבות גבוהה במעמד המורה לאורך השנים שבהן הוא נמדד. יש שתי תנודות קלות בשנתיים האחרונות – עלייה בשנה הראשונה של משבר הקורונה וירידה בשנה השנייה. גם השינויים האלה הם חלשים ואינם משנים את התמונה של יציבות לאורך זמן.

עמדות המשיבים כלפי מעמד המורה – ניתוח לפי ממדים

המדד הכללי של מעמד המקצוע מורכב משבעה ממדים, כמתואר בפרק השיטה. כדי לבחון את הפרופיל של מעמד המורה לפי ממדים אלה, ואת השינויים בחלו בהם בשנת הקורונה, חושבו ממוצעים וסטיות תקן של שבעת הממדים בשנה הנוכחית לעומת השנה שעברה, ונערכו מבחני t לבדיקת מובהקות שינוי. לוח 2 מציג את הממוצעים של הממדים, בשנתיים האחרונות. טווח הציונים נע בין 1 (נמוך) לבין 6 (גבוה).

לוח 2: ממוצעים של הממדים המרכיבים את מעמד המורה, בשנתיים האחרונות

2021	2022	
3.07	2.77	היוקרה בחברה הישראלית
5.17	5.26	תרומה לחברה
4.95	4.88	רמת המקצוענות הדרושה
4.15	4.27	היוקרה בעיני המשיב
4.20	4.13	המקצוע מאפשר התפתחות
3.25	3.05	רוצה שהילד יעסוק במקצוע
2.66	2.36	השכר ראוי

תרשים 2: ממוצעים של הממדים המרכיבים את מעמד המורה, בשנתיים האחרונות

בדיקת השינויים בכל אחד מן הממדים בין 2021 ל 2022, באמצעות מבחן t, הראתה ירידה מובהקת בשלושה ממדים: יוקרת המקצוע בעיני החברה ($t(998) = 4.78, p < .001$), הרצון שהילד יהיה מורה ($t(998) = 2.08, p < .05$) המידה בה השכר ראוי ($t(998) = 3.73, p < .001$) בממדים האחרים לא חל שינוי מובהק בין השנה הנוכחית לשנה שעברה.

קשר בין מעמד המורה לבין מאפייני רקע

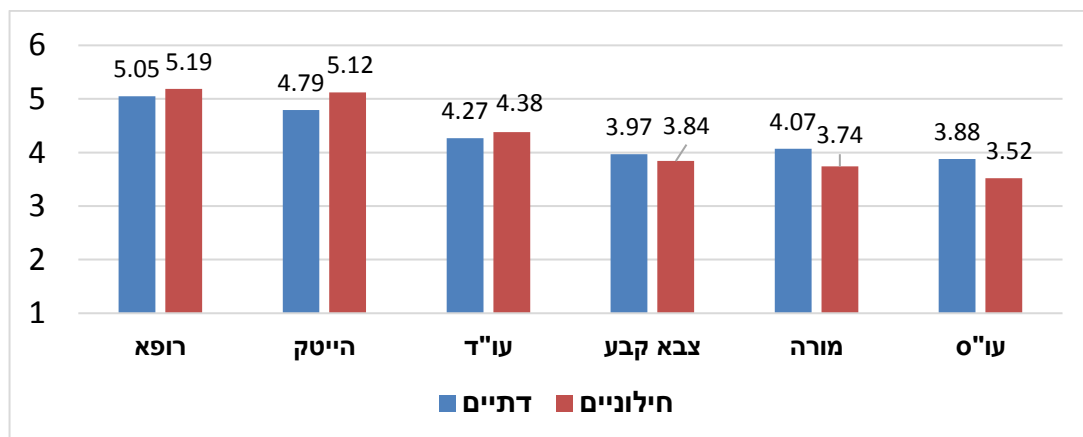
נבדקו הקשרים בין מעמד המורה לבין המאפיינים הבאים של המשיבים: מגדר, גיל, השכלה, רמת דתיות (חילוניים לעומת דתיים וחרדים) ותחם עיסוק (חינוך לעומת אחר) לא נמצאו הבדלים בין נשים לגברים, כמו כן, מעמד המורה לא נמצא קשור לגיל המשיבים ולא נמצא קשור למספר שנות הלימוד שלהם. נמצאו קשרים מובהקים בין מעמד המורה לבין שני מאפיינים – רמת דתיות ותחום עיסוק – ואלה מוצגים להלן.

רמת דתיות

המשיבים הגדירו את רמת הדתיות שלהם על סולם של ארבע דרגות: חילוני, מסורתי, דתי וחרדי. ארבע הדרגות האלה חולקו לשתי קטגוריות: חילוניים ומסורתיים מול דתיים וחרדים. נערך מבחן t שבחן את ההבדלים בין שתי הקבוצות לגבי הציון הכולל של המעמד של כל אחד מבעלי המקצועות.

לוח 3: השוואה בין דתיים לחילוניים על מעמד בעלי מקצועות

מובהקות	דתיים (N=111)	חילוניים (N=391)	
	5.05	5.19	רופא
.001	4.79	5.12	הייטק
לא מובהק	4.27	4.38	עו"ד
לא מובהק	3.97	3.84	צבא קבע
.001	4.07	3.74	מורה
.001	3.88	3.52	עו"ס

תרשים 4 : השוואה בין דתיים לחילוניים על מעמד בעלי מקצועות

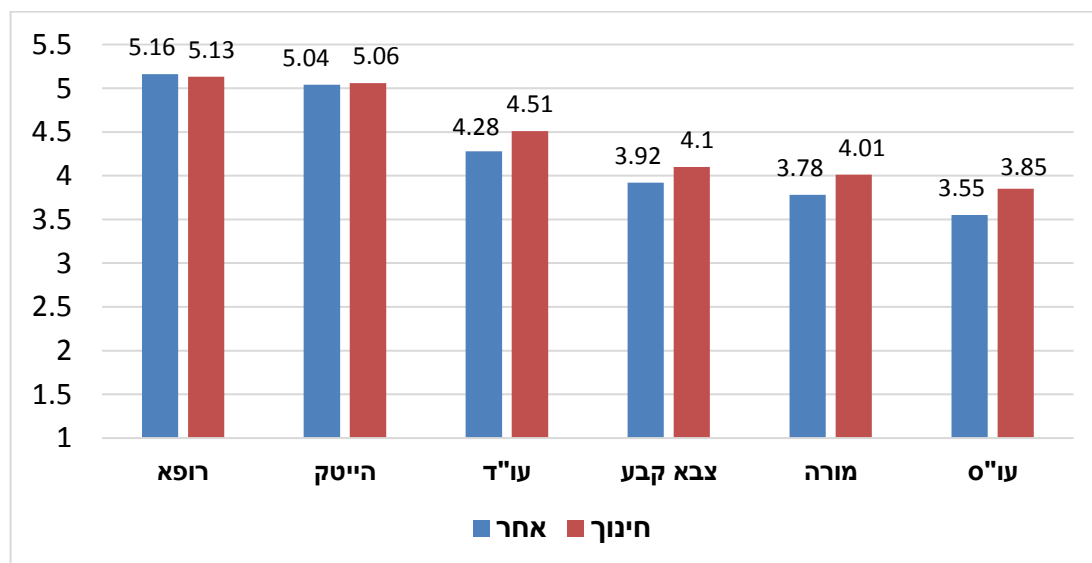
נמצאו הבדלים מובהקים בין חילונים לדתיים, אולם כיוון ההבדלים אינו אחיד בכל המקצועות: דתיים תופסים את המעמד החברתי של מורה ושל עובד סוציאלי כגבוה יותר מאשר חילוניים, והאחרונים תופסים את המעמד החברתי של רופאים ושל אנשי הייטק כיותר גבוה מאשר הדתיים.

עיסוק בחינוך

נערכה השוואה בין משיבים שהגדירו את תחום העיסוק שלהם כ"חינוך" לעומת משיבים שהגדירו את תחום העיסוק שלהם כשונה מחינוך. נערך מבחן T שבחן את ההבדלים בין שתי הקבוצות לגבי הציון הכולל של המעמד של כל אחד מבעלי המקצועות.

לוח 4: השוואה בין עיסוק בחינוך לבין תחומים אחרים, על מעמד בעלי מקצועות

מובהקות	חינוך (N=77)	אחר (N=425)	מובהקות
רופא	5.13	5.16	לא מובהק
הייטק	5.06	5.04	לא מובהק
עו"ד	4.51	4.28	לא מובהק
צבא קבע	4.10	3.92	לא מובהק
מורה	4.01	3.78	001.
עו"ס	3.85	3.55	001.

תרשים 5 : השוואה בין עוסקים בחינוך לבין עוסקים בתחומים אחרים, על מעמד בעלי מקצועות

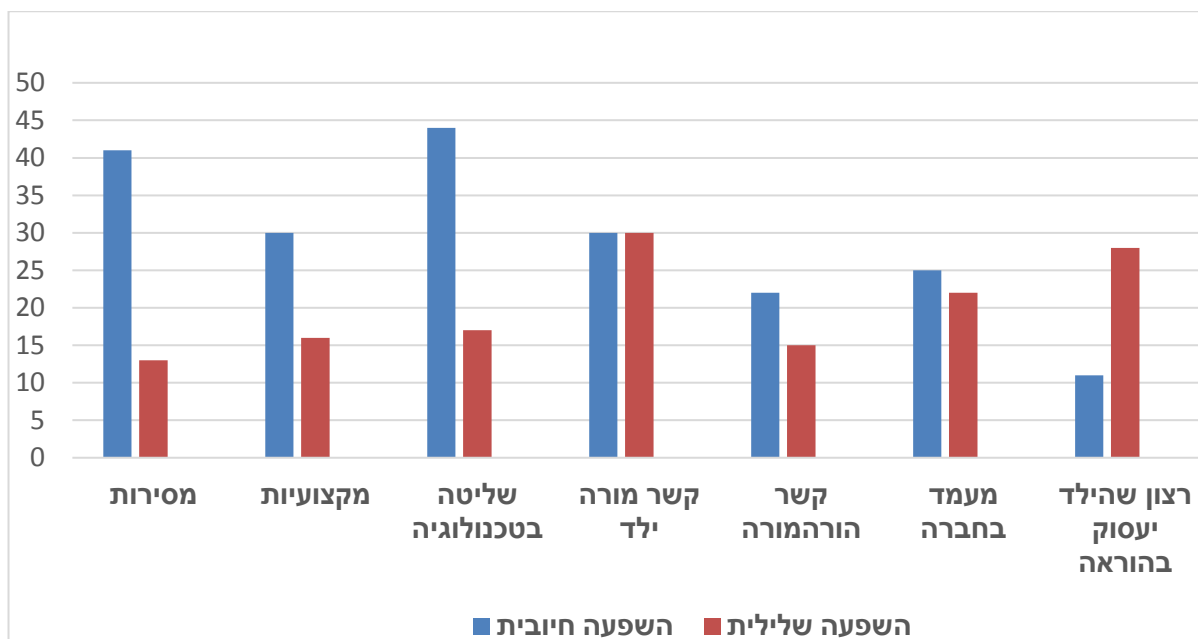
התוצאות מצביעות על שני הבדלים מובהקים: העוסקים בחינוך תופסים את המעמד החברתי של מורים ושל עובדים סוציאליים כגבוה יותר מאשר העוסקים בתחומים מקצועיים אחרים.

השפעת משבר הקורונה על מעמד המורה

כדי לבחון את השפעת הקורונה על תפיסות המשיבים בנוגע לעבודת המורים, הוצגה בשאלון רשימת נושאים הקשורים במורים ובהוראה והמשיבים התבקשו לבחור לגבי כל מאפיין, האם משבר הקורונה שינה את דעתם על המורים לטובה, שינה לרעה או לא שינה.

לוח 5: התפלגות סוגי השפעה של משבר בקורונה על מאפייני מקצועיות של מורים (באחוזים) (N=500)

הנושאים	שינתה לטובה	לא שינתה	שינתה לרעה	סך הכול
המסירות של המורים	41	56	13	100
המקצועיות של המורים	30	54	16	100
השליטה של המורים בטכנולוגיה	44	38	17	100
הקשר בין המורים לבין הילד	30	40	30	100
המעורבות שלי בבית הספר	23	60	17	100
המעמד של המורים בחברה	25	53	22	100
הקשר ביני לבין המורים	22	63	15	100
הרצון שהילד שלי יעסוק בהוראה	11	61	28	100

תרשים 6: אחוז המדווחים על השפעת הקורונה על עמדות כלפי מורים

הלוח והתרשים מראים שבשלושה נושאים, ההשפעה החיובית גבוהה בהרבה (פי שניים עד שלושה) מההשפעה השלילית: מסירות לעבודה, מקצועיות ושליטה בטכנולוגיה. בארבעה נושאים אחרים, שיעור ההשפעה החיובית דומה לשיעור ההשפעה השלילית: הקשר בין המורים לבין הילד, הקשר בין ההורים לבין המורים, מעורבות ההורים בבית הספר ומעמד המורה בחברה. בנושא אחד, ההשפעה השלילית גבוהה בהרבה מההשפעה החיובית – הרצון שהילד יעסוק בהוראה.

דיון

הסקר הנוכחי מהווה חלק ממעקב רב שנתי על מעמד המורה בחברה היהודית הבוגרת, אשר נערך באמצעות "מדד לוינסקי למעמד המורה" שפותח לפני שמונה שנים. בשנתיים האחרונות מעקב זה מעורר עניין מיוחד בגלל השינויים הדרמטיים שהתחוללו במערכת החינוך עקב מגפת הקורונה והעיסוק התקשורתי המוגבר במורים ובמקצוע ההוראה. ממצאי הסקר מראים שבשמונה השנים האחרונות לא חל שינוי מהותי במעמד המורה כפי שנמדד על ידי ממוצע של שבעה ממדים. מעמד המורה מדורג במקום החמישי מתוך ששה מקצועות שנבחנים בסקר: מעמד המורה נמוך מהמעמד של רופא, של איש הייטק, של עורך דין ושל איש בא קבע וגבוה מזה של עובד סוציאלי, יחד עם זאת בשנתיים האחרונות, מאז פרוץ מגפת הקורונה, מבחינים בשינויים מובהקים סטטיסטית אם כי בעוצמה נמוכה. בשנה הראשונה אחרי פרוץ הקורונה נרשמה עלייה במעמד המורה. ניתן לייחס עלייה זאת להסתגלות המהירה של המורים לשינויים הדרמטיים בהיבט הפדגוגי ובהיבט הרגשי וכן לתובנות של הורים ותלמידים בנוגע לחיוניות של המורים⁶ בשנה השנייה של תקופת הקורונה חלה ירידה במעמד המורה, כפי שנמצא בסקר הנוכחי. ניתן לנסות להגיע להבנה מלאה יותר של שינוי זה, מתוך ממצאי הסקר הנוגעים לממדים המרכיבים את מעמד המורה. שינוי אחד נוגע לשכר המורים, שנתפס השנה כפחות ראוי מאשר בשנה שעברה. שינוי שני מתבטא ביוקרת מקצוע ההוראה- נמצאה עלייה ביוקרה בעיני המשיב אך ירידה ביוקרה בעיני החברה (לדעת המשיב) ממצאים אלה יכולים להעיד על אמביוולנטיות של החברה הישראלית כלפי העיסוק בהוראה, בבחינת: "אני מעריך את המורים, אך החברה מסביב מפחיתה בערכו של המקצוע",. הראייה הזאת מקבלת תמיכה מן הממצאים בנוגע להשפעת הקורונה על העמדות כלפי מורים. מתברר שעבודת המורים בתקופת הקורונה זוכה להערכה מצד המשיבים. ההשפעה החיובית של תקופת הקורונה על המקצועיות והמסירות של המורים גבוהה כפליים מן ההשפעה השלילית ואף על פי

⁶ גילת, י' (2021) מעמד המורה בישראל בשנת תשפ"א: השלכות משבר הקורונה

כן, האטרקטיביות של המקצוע (הרצון שהילד יהיה מורה) ירדה בעקבות הקורונה. אם החשיפה לעבודת המורים דווקא השפיעה לטובה על העמדות כלפיהם, אפשר להניח כי האטרקטיביות של המקצוע ירדה בגלל החשיפה להצגת המורים וההוראה בתקשורת. הצגת מקצוע ההוראה בתקשורת משופעת במסרים שליליים. היא מבליטה מאד את הקשיים בעבודת המורים מחד ואת התגמול הנמוך מאידך. יתכן שהצגה כזאת, מרתיעה מועמדים פוטנציאליים מבחירה במקצוע כל כך בעייתי. דווקא הארת ההיבטים החיוביים בהוראה, כגון המשמעותיות של המקצוע והיכולת להשפיע על עיצוב דור העתיד, עשויה למשוך יותר אנשים לבחור בו. יחד עם זאת, הדעת נותנת שגם חשיפה תקשורתית חיובית לא תשנה באופן דרמטי את מעמד המורה, שהתקבעה בתודעה הציבורית במהלך השנים, במציאות החברתית הערכית בחברה הישראלית, יתכן כי רק שינוי בסדר העדיפויות הלאומי והצבה של קידום החינוך כיעד לאומי – כפי שנעשה במספר מדינות – תביא את השינוי המיוחל.